

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Monitoringrapportage 2018 convenant Gebouwde Omgeving

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal Ondernemen*

Colofon

Projectnaam	Monitoringrapportage 2018 convenant Gebouwde Omgeving 10 PJ
Datum	18062019
Auteur	RVO
Bijlagen	Geen

Inhoudsopgave

1 Managementsamenvatting	3
2 Inleiding	4
3 Stand van zaken uitrol slimme meter	5
4 Afspraken met betrekking tot aanlevering van monitoring gegevens	6
4.1 Afspraken bouwsteen 1: Indirecte feedback (verbeterd VKO)	6
4.2 Afspraken bouwsteen 2: Directe feedback op het energieverbruik ...	7
4.3 Afspraken bouwsteen 3: Verbeteren van de lokale marktplaats voor energiebesparing	7
4.4 Afspraken bouwsteen 4: Verbeteren van de ontsluiting van de verbruiksdata van de slimme meter	8
4.5 Afspraken bouwsteen 5: Subsidieregelingen	8
5 Monitoringsresultaten 2018	10
5.1 Voortgang bouwsteen 1: Indirecte feedback.....	10
5.2 Voortgang bouwsteen 2: Directe feedback.....	11
5.3 Voortgang bouwsteen 3: Verbeteren van de lokale marktplaats	13
5.4 Voortgang bouwsteen 4: Verbeteren ontsluiting verbruiksdata	18
5.5 Voortgang bouwsteen 5: Subsidieregelingen	18

1 Managementsamenvatting

Afspraken

Gedurende de looptijd van het convenant zal de voortgang op bouwsteenniveau nauwkeurig worden gevolgd. Het gaat daarbij enerzijds om het monitoren van de mate waarin de afgesproken acties zijn uitgevoerd en anderzijds om het rapporteren over de met die acties bereikte resultaten.

Voortgang uitrol slimme meter

Per eind december 2018 zijn er ruim 5,2 miljoen plaatsingen van de slimme meter gerealiseerd. Het realisatiepercentage is in 2018 gestegen naar 83,1%.

Voortgang Bouwsteen 1 Verbeteren van de indirecte feedback

Het verbeterd VKO wordt in 2018 door circa 4,2 miljoen klanten ontvangen. Bij dit aantal hoort een vermoedelijk besparingseffect van 6,1 PJ.

Voortgang Bouwsteen 2 Directe feedback

De rapportage over 2018 maakt duidelijk dat in het convenant gestelde doel van 750.000 verkochte, geactiveerde en geïnstalleerde inzicht- en verbruiksdiensten, ruimschoots is behaald. Eind 2018 bedroeg het aantal applicaties ruim 2,1 miljoen, waarmee een vermoedelijk besparingseffect wordt behaald van 3,5 PJ.

Voortgang Bouwsteen 3 Verbeteren van de lokale marktplaats

Uit de rapportage over 2018 blijkt dat voortgang is geboekt op de diverse activiteiten. Duidelijk is geworden dat het uitrolmoment van de slimme meter nog onvoldoende wordt benut voor aanbod gerichte activiteiten.

Voortgang Bouwsteen 4 Ontsluiting verbruiksdata

Het onderzoeksrapport is aangeleverd en de resultaten zijn gepubliceerd. Het gedane onderzoek biedt geen aanleiding voor het ontwikkelen van een dataplatform voor de real-time slimme meter data.

Voortgang Bouwsteen 5 Subsidiereregelingen

Voor 2018 is het budget van de ISDE regeling verhoogd naar € 100 miljoen. De SEEH regeling voor VVE's die is gestart in april 2018 kent een uitbreiding voor energiedisplays en slimme thermostaten. Er is slecht beperkt gebruik gemaakt van de uitbreiding van de SEEH.

Effectmeting van het 10 PJ convenant

ECN part of TNO en CBS onderzoeken het effect van het verbeterd VKO. De berekening van het effect van alle activiteiten van het convenant over de gehele looptijd zal vermoedelijk worden meegenomen in de klimaat- en energieverkenning (KEV).

2 Inleiding

Op 23 mei 2017 hebben zes partijen een convenant ondertekend met betrekking tot energiebesparing in de gebouwde omgeving. Hiermee geven zij concreet invulling aan hun deel van de besparingsdoelstelling uit het Energieakkoord. Het gaat om de brancheverenigingen Energie-Nederland, Netbeheer NL, Uneto-Vni (Techniek Nederland) en de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Economische Zaken.

Het convenant 10 PJ Energiebesparing bevat vijf bouwstenen die moeten leiden tot het realiseren van de in het convenant beschreven doelstelling van 10 PJ extra finale energiebesparing in 2020, te realiseren en gemeten bij eigenaar-bewoners, verenigingen van eigenaars, huurders en klein-zakelijke gebruikers, die met hun energiegebruik niet onder de werking van de Wet Milieubeheer vallen.

De vijf bouwstenen zijn:

1. Verbeterd VKO
2. Directe feed back systemen
3. Verbeterde lokale marktplaats
4. Onderzoek data platform
5. Subsidiereregelingen van de rijksoverheid

Gedurende de looptijd van het convenant zal de voortgang op bouwsteenniveau nauwkeurig worden gevolgd. Het gaat daarbij enerzijds om het monitoren van de mate waarin de afgesproken acties zijn uitgevoerd en anderzijds om het rapporten over de met die acties bereikte resultaten. In de artikelen 9.2 tot en met 9.6 van het convenant is dit voor ieder van de vijf bouwstenen nader uitgewerkt, waarbij ook is bepaald welke partij(en) verantwoordelijk is/zijn voor de monitoring van de betreffende bouwsteen. Daar waar mogelijk kan gebruik worden gemaakt van bestaande monitoringsinstrumenten.

De werkgroep monitoring moet toezien op de monitoring van het convenant en ervoor zorg dragen dat jaarlijks, te beginnen op uiterlijk 1 mei 2018, een collectief monitoringsrapport op het niveau van het gehele convenant wordt opgesteld. ECN heeft voor de werkgroep een monitoringsplan opgesteld met eisen en criteria waaraan de monitoring moet voldoen.

Het nu voorliggende rapport beschrijft de monitoringsresultaten van de acties van de convenantpartijen op basis van de eisen en criteria zoals die door ECN zijn geformuleerd.

3 Stand van zaken uitrol slimme meter

Doelstelling

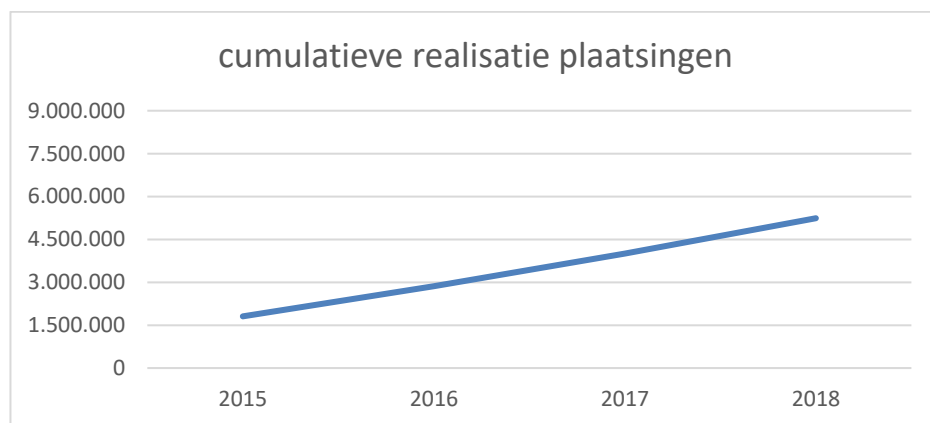
Doelstelling van de netbeheerders is om eind 2020 bij alle 8,6 miljoen kleinverbruikers een slimme meter aan te bieden.

Stand van zaken aanbiedingen

In 2018 hebben de netbeheerders 1.237.000 plaatsingen van de slimme meter gerealiseerd. In 2018 zijn in totaal 5,2 miljoen (60,9% van de doelstelling) aanbiedingen gerealiseerd (inclusief Pre-GSA). Ten opzichte van de cumulatieve cijfers van 2017 is dat een stijging van 14,4%. De gezamenlijke netbeheerders verwachten in 2019 op 1,4 miljoen adressen een slimme meter aan te bieden en daarmee de afgegeven planning te realiseren.

Realisatiepercentage

Het realisatiepercentage van het aantal meterplaatsingen is in 2018 gestegen naar 83,1%.

Bron: Netbeheer Nederland (2019)

Verspreiding plaatsingsinformatie

Begin 2017 zijn netbeheerders begonnen met het wekelijks publiceren van plaatsingsinformatie op Postcode 6 niveau. Hiermee zijn de marktpartijen beter in staat om het momentum rondom de plaatsing van de slimme meters te benutten ten behoeve van het aanbieden van o.a. energieverbruiksmanagers.

4 Afspraken met betrekking tot aanlevering van monitoring gegevens

4.1 Afspraken bouwsteen 1: Indirecte feedback (Verbeterd VKO)

In het convenant zijn de volgende acties afgesproken:

1. De frequentie van uitsturen van het VKO verhogen van tweemaandelijks naar maandelijks
2. De aanbiedingsvorm (per post, email of website) aan te passen aan de klantwensen en effectiviteit
3. Het verbeteren van de inhoud van het VKO zodat energiezuiniger gedrag wordt gestimuleerd

Voor de monitoring van de acties zullen de energieleveranciers moeten aangeven hoe zij het VKO hebben verbeterd, naar hoeveel klanten zij die VKO sturen en hoe vaak en op welke wijze. Energie-Nederland levert in 2018 de rapportage aan met daarin de bevindingen van ECN ten aanzien van het voorstel voor het verbeterd VKO. Het beoogde resultaat van het verbeterd VKO is een lager energiegebruik van klanten. Om de besparing van een verbeterd VKO te meten, moet een onderzoek worden uitgevoerd waarin het energiegebruik van klanten die een verbeterd VKO krijgen wordt vergeleken met klanten die nog het oude VKO krijgen, een controlegroep. In 2018 levert Energie-Nederland het onderzoeksplan van ECN voor het onderzoek naar het verbeterd VKO. Dit onderzoek loopt van juli 2018 tot juli 2019. Energie-Nederland levert dus nog geen kwantitatieve monitoringsgegevens aan.

Netbeheer Nederland verzamelt in de voortgangsrapportage Aanbiedmonitor GSA maandelijks informatie over het aantal slimme meters dat aan kleinverbruikers is aangeboden, is geplaatst en welk deel administratief is uitgezet. Voor de monitor van het convenant levert Netbeheer Nederland de cumulatieve cijfers, dus over alle jaren sinds 2012 de uitrol van de slimme meter is begonnen tot en met het einde van het voorgaande kalenderjaar.

4.2 Afspraken bouwsteen 2: Directe feedback op het energieverbruik

In het convenant is vastgelegd dat energieleveranciers zullen monitoren of zij met voldoende succes klanten benaderen om het doel van 750.000 geactiveerde en geïnstalleerde producten eind 2020 te behalen. Wanneer nodig, zullen zij het aanbod intensiveren of verbeteren. Energieleveranciers zullen tevens onderzoeken wat redenen van klanten zijn om niet in te gaan op aanbiedingen tot besparing.

Voor de monitoring van de acties moet informatie worden verzameld hoe vaak een dienst of product wordt gekocht, geactiveerd en geïnstalleerd. Voor 2018 levert Energie-Nederland een rapport aan waarin de door leveranciers uitgevoerde acties en gedane aanbiedingen geaggregeerd zijn weergegeven. Er wordt dus niet per leverancier gerapporteerd. Er wordt gerapporteerd over ingezette acties en resultaten. Het betreft de stand van zaken per januari 2018 met peildatum 1 juni 2017. Inspanningen van andere aanbieders worden hiermee niet in beeld gebracht.

4.3 Afspraken bouwsteen 3: Verbeteren van de lokale marktplaats voor energiebesparing

Partijen streven er naar olopend tot 50.000 extra adressen bij woningen energiebesparingsmaatregelen en duurzame opwekking te kunnen realiseren en tot 10.000 extra adressen in de klein-zakelijke markt. Voor de monitoring van de resultaten van de acties gaat het dus uiteindelijk om het verzamelen van de informatie over het aantal adressen dat energiebesparende maatregelen en duurzame opwekking heeft geïnstalleerd. Voor deze bouwsteen worden geen kwantitatieve monitoringsgegevens aangeleverd over het aantal adressen waar de acties effect hebben. Wel wordt kwantitatief gemonitord welke acties zijn ingezet en hoe vaak communicatiemiddelen ingezet en gebruikt zijn. De acties bereiken immers de intermediaire doelgroep van installateurs, bouwbedrijven, gemeenten en energieloketten.

Voor de monitoring van deze acties wordt door de NVDE en UNETO-VNI informatie verzameld over de effectiviteit van de ingezette acties voor het bevorderen na de lokale marktplaats. In 2018 rapporteren NVDE en Uneto-VNI in een bondige rapportage over de ingezette acties en ontwikkelde producten. Hierbij gaat het in elk geval om de volgende acties en producten: de toolbox, de menukaart voor energieloketten, de planningstool die in de eerste helft van 2018 online gaat en het communiceren over deze tools via communicatiekanalen van de leden van de werkgroep.

Voor de toolbox wordt gemonitord hoe vaak verschillende onderdelen worden gedownload (naam, emailadres en organisatie). De impact van de activiteiten gekoppeld aan de uitrol slimme meter wordt vanaf 2018 deels gemeten via de 'Marktbarometer aanbieding slimme meters'.

4.4   Afspraken bouwsteen 4: Verbeteren van de ontsluiting van de verbruiksdata van de slimme meter

Door de vooralsnog relatief beperkte vraag naar producten en diensten voor directe feedback (gebaseerd op real time meetdata), blijft een belangrijk besparingspotentieel van deze directe feedbacksystemen nog onbenut. Het convenant voorziet in acties om dit potentieel beter aan te spreken.

Gedurende 2017 hebben Netbeheer Nederland, Energie-Nederland, NVDE en UNETO-VNI en EZ een onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren naar de bijdrage van een dataplatform aan het ontsluiten van data en energiebesparing, de impact van een dergelijke oplossing op de markt voor producten en diensten voor directe feedback, de mogelijke invulling van het dataplatform en de transitie van de huidige ontsluiting van de real-time P1-verbruiksdata naar een situatie met een dataplatform. Netbeheer Nederland zal voor het monitoringsrapport de bevindingen uit het onderzoek samenvatten en de verwijzing naar de openbare publicatie opnemen. Ook zal Netbeheer Nederland beschrijven welke afspraken over ontsluiting van real-time P1 verbruiksdata tussen convenantpartijen worden gemaakt naar aanleiding van het onderzoek en jaarlijks aangeven wat de status is van de uitvoering van die afspraken. Er zijn geen verdere analyses of berekeningen nodig van de aangeleverde informatie.

4.5   Afspraken bouwsteen 5: Subsidieregelingen

De ambitie van het convenant wordt gesteund door bestaande subsidieregelingen van EZK en BZK. EZK en BZK zullen dit instrumentarium binnen de relevante wettelijke kaders en in overeenstemming met de Europese staatssteunregels aanpassen. De regeling van EZ zal worden verruimd en geïntensiveerd.

In de STEP en SEEH regeling van BZK worden met het oog op het convenant inhoudelijke verruiming en aangebracht, a) door voor (particuliere) verhuurders slimme thermostaten en feedbacksystemen in combinatie met isolatiemaatregelen subsidiabel te maken, b) door bij verenigingen van eigenaren (VVE's) slimme thermostaten en feedbacksystemen in combinatie met isolatiemaatregelen subsidiabel te maken en c) bij het verstrekken van laagrentende leningen aan eigenaar-bewoners via het Nationaal Energiebesparingsfonds de mogelijkheid tot mee koppelen van slimme thermostaten en feedbacksystemen beter onder de aandacht te brengen.

Om te weten of de subsidieregelingen in het kader van dit convenant effectief zijn, zullen gegevens worden verzameld door RVO in opdracht van de ministeries van BZK (STEP en SEEH-regeling) en EZK (ISDE-regeling). Het gaat daarbij om:

- Het aantal woningen waarin feedbacksystemen en slimme thermostaten wordt mee gesubsidieerd binnen de STEP en SEEH regelingen.
- Het aantal woningen waarin een feedbacksysteem of slimme thermostaat onderdeel is van een lening uit het Nationaal Energiebespaarfonds.
- Het aantal warmtepompen en zon-thermische installaties waarvoor subsidie is aangevraagd naar grootteklasse uit de ISDE.
- Hoeveel ISDE budget met de aanvragen voor warmtepompen en zon-thermische installaties is gemoeid.
- Hoeveel van de warmtepompen en zon-thermische installaties in de bestaande bouw of nieuwbouw zijn geplaatst en of het in de bestaande bouw gaat om een vervanging van een bestaande warmtepomp of zon thermische installatie of een nieuwe installatie.
- Het type aanvragers om te achterhalen hoeveel van de aanvragen voor warmtepompen en zon-thermische installaties meerdere installaties betreffen.

Aandachtspunt bij de ISDE betreft de effecten van collectieve aanvragen. Hiervoor is een nadere detaillering van het type aanvrager gewenst omdat het huidige geautomatiseerde systeem hier nog geen rekening mee houdt. Hierover is contact met de betreffende afdeling van RVO.

5 Monitoringsresultaten 2018

5.1 Voortgang bouwsteen 1: Indirecte feedback (verbeterd VKO)

Monitoringsresultaten besparingseffect verbeterd verbruiksoverzicht

Op 1 juli 2018 is het gewijzigde VKO-besluit van kracht geworden. Vanaf deze datum versturen alle energieleveranciers een verbeterd VKO naar klanten die beschikken over een slimme meter. Met ingang van 1 augustus 2018 tot juli 2019 loopt een grootschalig onderzoek naar het besparingseffect van deze invoering, uitgevoerd door het CBS en ECN part of TNO.

Het jaar 2018 laat een aantal positieve ontwikkelingen zien. Allereerst ontvangen circa 4,2 miljoen klanten een verbeterd VKO. Dit cijfer is gemeten bij 22 energieleveranciers die gezamenlijk ruim 7 miljoen klanten bedienen. De gerapporteerde verstrekking van het VKO is in lijn met de uitrol van de slimme meter. In totaal ontvangt 85% van de klanten het VKO digitaal. Enkele leveranciers beschikken over inzicht in de zogenoemde clickrate, het aantal keren dat een VKO is geopend. Dit percentage ligt tussen de 70 en 75%.

Bij aanvang van het convenant heeft ECN het besparingspotentieel door het verbeteren van het VKO berekend en hiervoor ook een kengetal gepubliceerd (omrekenfactor per x aantal huishoudens naar 1 PJ-besparing). Wanneer we deze omrekenfactor gebruiken dan levert de invoering van het verbeterd VKO, bij tot nog toe 4,2 miljoen huishoudens, al een besparing op van 6,1 PJ.

Bevindingen over de voortgang van Bouwsteen 1

Uit de voortgangsrapportage over 2018 blijkt dat ruim 4 miljoen huishoudens het verbeterd VKO ontvangen. Bij dit aantal hoort een vermoedelijk besparingseffect van 6,1 PJ. Het daadwerkelijke bespaareffect moet blijken uit de effectmeting van ECN part of TNO en het CBS. Publicatie van de resultaten vindt volgens afspraak plaats in het laatste kwartaal van 2019.

5.2 Voortgang bouwsteen 2: Directe feedback

Verbeteren van informatie over energieverbruiksmanagers

In het convenant is afgesproken dat leveranciers er voor zorgen dat er voor consumenten een actueel overzicht beschikbaar is over inzichtproducten. Milieu Centraal verzorgt hiervoor de website www.energieverbruiksmanagers.nl waar consumenten informatie kunnen krijgen over het brede scala aan inzichtproducten die marktpartijen nu aanbieden om inzicht over hun energiegebruik te halen uit hun slimme meter. Energie-Nederland heeft samen met Netbeheer Nederland geïnvesteerd in een facelift van de website. Naast deze aanmerkelijke verbetering van de opzet en werking van de site heeft Milieu Centraal ook alle inhoud en productomschrijvingen geactualiseerd. De verbeterde website is eind november 2017 in de lucht gebracht.

Bezoek website energieverbruiksmanagers.nl

Het bezoekersaantal van de website energieverbruiksmanagers.nl laat in 2018 een sterke stijging zien. In 2018 had de site 199.310 bezoekers. Dit is een 126% meer dan in 2017. Van deze groep bezocht 71% de site voor het eerst.

Marketingacties voor inzichtdiensten

In het convenant is afgesproken dat energieleveranciers hun klanten actief informeren en benaderen over inzichtproducten en besparingsdiensten. Energieleveranciers hebben verschillende kanalen ingezet om hun eigen klanten of potentiële nieuwe klanten te benaderen.

Realisatie van verkoop of gebruik van inzichtdiensten door klanten

Energieleveranciers bieden gezamenlijk het volgende pakket aan inzichtdiensten voor hun klanten:

- P1-inzichtdiensten (al dan niet in combinatie met een display en/of slimme thermostaat en een app voor gebruikers)
- P4-inzichtdiensten (in combinatie met een app en eventueel display)
- P4-inzichtdiensten via een webapplicatie (veelal gekoppeld aan de "mijn omgeving" op de website van de betreffende leverancier).

Om een actueel overzicht te krijgen op het aantal verkochte en geïnstalleerde inzicht- en verbruiksdiensten heeft Energie-Nederland onder haar leden wederom een inventarisatie gehouden.

Inzichtcijfers over inzichtdiensten – uitsplitsing naar type dienst (P1 of P4)*

Product	1-1-2018	Afzet 2018	31-12-2018
P1-inzichtdiensten	264.112	67.148	331.260
P4-inzichtdiensten	1.312.471	456.541	1.769.012
Totaal	1.576.583	523.689	2.100.272

*Gemeten bij 20 leveranciers die gezamenlijk 7 miljoen klanten bedienen

Bron: Energie-Nederland (2019)

De rapportage over 2018 maakt duidelijk dat in het convenant gestelde doel van 750.000 verkochte, geactiveerde en geïnstalleerde inzicht- en verbruiksdiensten, ruimschoots is behaald. Eind 2018 bedroeg het aantal applicaties ruim 2,1 miljoen.

Met kengetallen die ECN heeft gerapporteerd voor het mogelijke besparingseffect dat deze inzichtdiensten hebben, is door Energie-Nederland een inschatting gemaakt van de besparing die door 2,1 miljoen applicaties wordt gerealiseerd. Op basis van deze ECN-rapportage zijn de inzicht- en verbruiksdiensten gezamenlijk goed voor een besparing van 3,5 PJ.

Bevindingen voortgang Bouwsteen 2

Het gebruik van de inzichtdiensten is gestegen in 2018 boven het beoogde aantal van 750.000 en dat is positief te noemen. Het uiteindelijke besparingseffect hangt echter af van de mate waarin de gebruiker ook handelt op de gepresenteerde verbruikscijfers van zijn inzichtdienst.

Positief nieuws is dat het bezoek aan de website energieverbruiksmanagers.nl sterk is gestegen. Een punt van aandacht blijft nog wel dat het complete aanbod aan energieverbruiksmanagers erop staat.

5.3 Voortgang bouwsteen 3: Verbeteren van de lokale marktplaats

Uitrolplanning

De uitrolplanning van de slimme meter is openbaar en in te zien via de website van Netbeheer Nederland en via websites van netbeheerders. Via links in de toolbox Slim Energie Besparen en in diverse communicatiemiddelen is grotere bekendheid gegeven aan deze bestaande plannings- en plaatsingsoverzichten. In 2018 is de planning 3045 keer bekeken (bron: Netbeheer Nederland). Er zijn in totaal maar 27 weken meegenomen in de meting, wegens technische storingen. Voor geheel 2018 bedraagt daarom is de inschatting van het aantal bezoeken minimaal 5.000. Het gaat hier om een faciliteit gericht op consumenten, maar waar ook de bouwsector gebruik van kan maken.

Zie ook: <https://www.netbeheernederland.nl/consumenteninformatie/slimmemeter>

Toolbox

Ter stimulering van bedrijven (achterban van NVDE, Techniek-Nederland en Bouwend Nederland) is de toolbox Slim Energie Besparen ontwikkeld, met laagdrempelige communicatietools en links, die vooral installatie- en bouwbedrijven kunnen benutten om met consumenten te communiceren naar aanleiding van de plaatsing van de slimme meter. Techniek Nederland, NVDE en Bouwend Nederland communiceerden regelmatig naar hun achterban over de toolbox.

Zie ook: <https://www.technieknederland.nl/extra-product/toolbox-slim-energie-besparen-particulieren>

Gebruik van de toolbox

De toolbox is deels zichtbaar zonder open geklikt te moeten worden. Het bezoek aan deze pagina wordt niet gemonitord. In de periode maart 2018- maart 2019 is de toolbox zelf 165 keer geopend. Informatie over kliks vanuit de toolbox pagina op de site naar externe sites is beschikbaar; 252 keer zijn documenten vanuit de toolbox gedownload.

Planningstool

De uitgebreidere planningstool die als doel heeft om de plannings- en plaatsingsoverzichten makkelijker toegankelijk te maken voor intermediaire doelgroepen, zoals installateurs en bouwbedrijven, zal worden opgenomen in een digitale tool met meerdere functies. Dit is een tool bedoeld voor technische professionals die de slimme meter kunnen gebruiken als ingang bij particuliere en zakelijke klanten om aandacht te vragen voor energiebesparing. Het helpt deze intermediaire doelgroep bij de positionering in de markt als energiebesparingsadviseur of uitvoerder van de benodigde maatregelen. Deze tool is in 2018 voorbereid, in nauw overleg met de doelgroep. Hij komt in het voorjaar van 2019 beschikbaar.

Toolbox voor gemeenten/ energieloketten

De werkgroep heeft de toolbox in aangepaste vorm ook beschikbaar gesteld voor gemeenten en energieloketten. Deze toolbox bevat communicatie-tools waar regio's, gemeenten en energieloketten gebruik van kunnen maken als zij hun doelgroepen (consumenten, verhuurders en zakelijke kleinverbruikers) benaderen rondom de uitrol van de slimme meter. MilieuCentraal heeft de toolbox in 2018 tweemaal verspreid naar de energieloketten, via het bij hen vertrouwde kanaal voor informatie over energiebesparing.

Duurzame warmte

Naast de focus op het moment van plaatsing van de slimme meter, heeft de werkgroep marktplaats activiteiten ondernomen om via intermediairs woning- en gebouweigenaren ook op andere momenten te stimuleren tot energiebesparing. Daarnaast zijn er met name op het gebied van duurzame warmte (en de bijbehorende benodigde energiebesparing/ isolatiemaatregelen) activiteiten richting installateurs/ bouwbedrijven ontwikkeld:

- NVDE ontwikkelde het informatieblad duurzame warmte, dat de toepasbaarheid van (combinaties) van technieken laat zien en de noodzaak vooraf energie te besparen door te isoleren.
Zie ook: <http://www.nvde.nl/nvdeblogs/informatieblad-alternatieven-cv-ketel/>
- Milieu Centraal, Techniek NL, NVDE, Bouwend Nederland bespraken 'No regret maatregelen' bij verbouwing. Techniek Nederland en NVDE wezen hun achterban op de nieuwe webpagina's die MilieuCentraal hierover maakte.
Zie ook: <https://www.milieucentraal.nl/in-en-om-het-huis/verbouwen/>
- De NVDE heeft mogelijkheden voor vraagbundeling en aanbodbundeling op het gebied van energiebesparing en duurzame energie besproken met Consumentenbond, Vereniging Eigen Huis, Natuur & Milieu, Squarewise en Fakton, mede als uitvloeisel van Klimaatakkoord-besprekingen. Vraag- en aanbodbundeling en ontzorging van de gebouweigenaar bieden in de toekomst goede mogelijkheden om tot schaalvergroting te komen.

Voorlichtingsactiviteiten

Communicatie afstemming

De werkgroep, waarin het ministerie van BZK en EZK vertegenwoordigd zijn, spant zich in om de verschillende publiekscampagnes en voorlichtingsactiviteiten op elkaar af te stemmen, gevoed met o.a. informatie van Milieu Centraal. We hebben gezorgd dat deze initiatieven in ieder geval goed naar elkaar verwijzen.

De nationale campagne 'Energiebesparen doe je nu' is uitgebreid met informatie en handelingsperspektief over duurzame opwekking van warmte en stroom. De vernieuwde website 'Energiebesparen doe je nu.nl' biedt 12 verbeteropties, die elk direct handelingsperspektief bieden. Voor de verbeteroptie 'inzicht in verbruik' wordt verwezen naar de site www.energieverbruiksmanagers.nl, die sinds eind november 2017 is vernieuwd. De verbeteroptie 'energieneutraal wonen' verwijst naar de Duurzame Aanbieder, een initiatief van Techniek Nederland en Bouwend Nederland.

In 2018 is het Rijk begonnen met het voorbereiden van een koepelcampagne over de energietransitie. In deze brede publieksaanpak is er niet alleen een rol weggelegd voor verschillende ministeries, maar wordt ook een beroep gedaan op de markt om aan te haken. De NVDE onderhoudt maandelijks contact met EZK hierover.

Isolatiekrant

De isolatiekrant van Pluimers was in 2018 een belangrijk communicatiekanaal. Pluimers maakt onderdeel uit van de werkgroep marktplaats. Van de isolatiekrant zijn twee miljoen exemplaren rechtstreeks verstuurd naar consumenten. Ongeveer 600.000 exemplaren zijn gebruikt voor overige inzet, o.a. als ondersteunend materiaal bij beurzen.

Energiebesparen Doe Je Nu

In twee stappen, namelijk in januari/februari en in december 2018, zijn massamedia ingezet om de campagnesite Energiebesparen Doe Je Nu onder de aandacht van een breed publiek te brengen (tv, radio, Libelle, Funda, online advertising, communicatie via stakeholders zoals NVDE en Techniek Nederland).

Facebookcampagne Duurzame Warmte

De NVDE voerde in november/december 2018 een social media-advertentiecampagne om duurzame warmte en energiebesparing te stimuleren, samen met Stichting DEPK en Techniek Nederland, en dankzij bijdragen van tientallen leveranciers van deze 'ISDE-technieken'.

Er werd verwezen naar de leveranciers- en installateurspagina's onder www.duurzamewarmte.nl, een subpagina van de campagne 'Energiebesparen Doe Je Nu' van de ministeries EZK en BZK. De campagne heeft 4,3 miljoen impressies opgeleverd en ruim 120.000 clicks. Dat was ver boven verwachting.

Promotie duurzame aanbieders

Zowel 'Energiebesparen doe je nu' als de toolbox voor bedrijven en gemeenten verwijzen naar Qbis en naar Duurzameaanbieder.nl.

Promotie Energieverbruiksmanagers.nl

Energie-Nederland heeft samen met Milieu Centraal de website over energieverbruiksmanagers verbeterd. In 2018 is een online activatiecampagne voorbereid, die begin 2019 is uitgevoerd. Deze campagne brengt de website extra onder de aandacht van consumenten. NVDE en Techniek Nederland hebben dit via hun eigen communicatiekanalen (dus via de band van bedrijven) helpen versterken.

Activiteiten gericht op capaciteit- en aanbodontwikkeling

Duurzame Aanbieder

Techniek Nederland heeft in afstemming met Bouwend Nederland het concept van de Duurzame Aanbieder verder ontwikkeld. Dit concept kenmerkt zich door duidelijkheid naar de consument over tijd van aanvraag tot offerte, de gehanteerde besparingsnormen, een onafhankelijke kwaliteitstoetsing op de uitvoering en een energieprestatiegarantie bij energieneutrale woningoplossingen.

Aansluiten bij VNG programma's

Door middel van actieve deelname van VNG aan de werkgroep, is aansluiting bij het VNG basisprogramma Energiebesparing en bij het VNG-programma Innovatieve Aanpakken gegarandeerd. Samenwerking tussen overheden en markt wordt door de werkgroep gestimuleerd, o.a. door bedrijven aan te moedigen om aan te haken bij de campagne Energiebesparen Doe Je Nu.

Aanbod via energieloketten

Via de VNG zijn de regio's en energieloketten betrokken bij de werkgroep marktplaats. De werkgroep heeft geen directe invloed op de wijze waarop energieloketten producten aanbieden.

Zakelijke kleinverbruikers

Techniek Nederland ontsluit de concepten van energiebesparingsaanbod voor de zakelijke kleinverbruikers, onder andere via het ontwikkelen van een uitgebreide planningstool waar installateurs en bouwbedrijven verschillende data kunnen combineren, zoals de uitrol van de slimme meter en gemeentelijke plannen.

Techniek Nederland bevordert zo dat haar grootste leden:

- het energieverbruik bij zakelijke kleinverbruikers met een beheer- en onderhoudscontract analyseren en op basis daarvan een energiebesparingsaanbod doen;
- energiescans en energiemonitoring bij zakelijke kleinverbruikers uitvoeren;
- de gerealiseerde energiebesparing bij zakelijke kleinverbruikers in het jaar- of duurzaamheidsverslag publiceren;
- bij het realiseren van de energiebesparingsdoelstelling nauw samenwerken met betrokken stakeholders, waaronder de energiesector en andere partners in de energieketen. Doel van de samenwerking is (1) kennisdeling, (2) massa creëren, (3) innovatie stimuleren en (4) integraliteit waarborgen.

Techniek Nederland Behoeftenonderzoek installateurs over slimme meter

Techniek Nederland heeft in november 2018 een online enquête gehouden over de slimme meter onder installateurs. Hieruit bleek onder andere dat installateurs zichzelf niet direct zien als de partner om op basis van de uitrol slimme meter adviezen te geven; de uitrol wordt veelal gedaan door andere partijen (de monteur vanuit de netbeheerder). De installateurs vinden het vreemd als een andere partij (installatiebedrijf) daarna hier specifiek een aanbod op maakt. Daar waar er aanbod is vanuit de slimme meter aan de zakelijke markt, gaat het vaak over zonnepanelen en uitrol van LED. Ruim één derde van de responderende bedrijven is niet specifiek bezig met energiebesparing en de slimme meter. Voor een belangrijk deel komt dat door de overvolle orderportefeuilles van installatiebedrijven.

Bevindingen voortgang Bouwsteen 3

Over de in het convenant genoemde planningsactiviteiten, voorlichtingsactiviteiten, activiteiten gericht op capaciteits- en aanbodontwikkeling en coördinatieactiviteiten is uitvoerig gerapporteerd en de voortgang is duidelijk. Ten aanzien van het resultaat van al die activiteiten valt het volgende op te merken:

Het benaderen van huishoudens bij de uitrol van de slimme meter

Uit onderzoek van Motivaction in de uitrolgebieden van de slimme meter blijkt dat 64% van de huishoudens niet zijn benaderd voor energiebesparende maatregelen en 18% het niet meer weet. Huishoudens die wel informatie of een aanbieding hebben gekregen, geven aan dat vooral ging over zonnepanelen (9%).

De verstrekte informatie is wel voor 34% van de benaderde huishoudens nuttig geweest in de zin dat het hun hielp in het beslissingsproces.

Het voorgaande wijst erop dat het verstrekken van informatie op het moment rond het plaatsen van de slimme meter nuttig is, maar ook dat dit potentieel nog onvoldoende wordt benut middels een aanbod. Dit blijkt ook uit het beperkte gebruik van de toolbox en het beperkte gebruik van de plannings- en plaatsingsoverzichten van Netbeheer Nederland. Als belangrijke oorzaken daarvoor zijn aan te wijzen: de andere rol van de installatiebedrijven die zij voor zichzelf zien en overvolle orderportefeuilles.

5.4   Bouwsteen 4: Verbeteren van de ontsluiting van de verbruiksdata van de slimme meter

Het onderzoeksrapport is aangeleverd en de resultaten zijn gepubliceerd. De stuurgroep van het convenant heeft geconstateerd dat voldaan is aan de afspraak in het convenant en dat het gedane onderzoek geen aanleiding biedt voor het ontwikkelen van een dataplatform voor de real-time slimme meter data. Het eventuele vervolg ligt buiten de kaders van het convenant.

5.5   Bouwsteen 5: Subsidieregelingen

Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE)

In 2018 is de regeling opengesteld met dit keer met een subsidieplafond van € 100 miljoen. Daarbij is de regeling verbreed zodat ook gemeenten en provincies gebruik kunnen maken van de regeling.

Subsidie Energiebesparing Eigen Huis (SEEH)

De nieuwe SEEH subsidieregeling is van kracht per 1 april 2018 en is alleen toegankelijk voor VVE's. In de regeling is een uitbreiding opgenomen voor energiedisplays en slimme thermostaten.

Bevindingen Bouwsteen 5

Voor 2018 is het budget van de ISDE verhoogd naar € 100 miljoen. De SEEH regeling is uitgebreid en gestart per 1 april 2018 (alleen voor VVE's). Het gebruik van de energiedisplay of slimme thermostaat is beperkt gebleven tot een gezamenlijk aantal van 58 applicaties. Het besparingseffect van zowel de ISDE verhoging en de SEEH uitbreiding moet nog berekend worden en zal vermoedelijk in de KEV meegenomen worden.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Croeselaan 15 | 3521 BJ Utrecht

Postbus 8242 | 3503 RE Utrecht

T +31 (0) 88 042 42 42

E klantcontact@rvo.nl

www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | juni 2019

Publicatienummer: RVO-051-1901/BR-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.